

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců Mgr. Petra Pospíšila a JUDr. Faisala Husseiniho, Ph.D., v právní věci

žalobkyně: I. D.

proti

žalované: Česká advokátní komora
sídlem Národní 118/16, 110 00 Praha

o žalobě proti rozhodnutím žalované ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14, a ze dne 22. 10. 2014, č. j. 3057/14

takto:

- I. Rozhodnutí České advokátní komory ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14, a ze dne 22. 10. 2014, č. j. 3057/14, **se zrušují** a věci **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku **289 Kč** do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Shora označenými rozhodnutími žalovaná zamítla žádosti žalobkyně o určení advokáta dle § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění účinném do 30. 6. 2018 (dále jen „zákon o advokacii“). *In concreto*, rozhodnutím ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14, žalovaná z důvodu nedoložení tvrzených rozhodných skutečností zamítla žádost žalobkyně ze dne

30. 9. 2014 o poskytnutí bezplatných právních služeb při zastoupení žalobkyně coby dovolatelky v dovolacím řízení týkajícím se přezkoumání rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 197/2014 ve spojení s rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci sp. zn. 74 C 98/2013, o žalobě na ochranu osobnosti. Rozhodnutím ze dne 22. 10. 2014, č. j. 3057/14, pak žalovaná zamítla žádost žalobkyně ze dne 20. 10. 2014 o poskytnutí bezplatných právních služeb při podání dovolání proti usnesení Městského soudu v Praze č. j. 58 Co 136/2014-109, o žalobě o náhradu škody a nemajetkové újmy, tentokrát z důvodu nesplnění podmínky pro poskytnutí právních služeb bezplatně s ohledem na zjištěné majetkové a sociální poměry žalobkyně.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

2. Ve včas podané žalobě žalobkyně uvedla, že rozhodnutím ze dne 22. 10. 2014, č. j. 3057/14, jí bylo znemožněno uplatňovat a chránit svá práva před soudem. Žádost byla zamítnuta, ačkoliv předchozím žádostem žalobkyně žalovaná vyhověla a opakovaně jí určila advokáta k poskytnutí bezplatných právních služeb, přitom majetkové poměry žalobkyně jsou pořád stejné.
3. Žalobkyně řádně a pravdivě vyplnila veškeré dotazníky a poskytla žalované příslušné dokumenty. Jednání žalované je úmyslné, jeho cílem je poškodit žalobkyni a znemožnit jí přístup k soudu tam, kde se domáhá odškodnění proti České republice.
4. Žalobkyně je vyučena v oboru gumař–plastikář, nemá ani tušení, jak v soudním řízení hájit svá práva a zájmy. Neumí činit ani řadu běžných mimosoudních podání a jednání s úřady, toto za ni celý život činil partner, kterého již nemá, a je ráda, že si spočítá výplatu u zaměstnavatele.
5. Žalovaná, jednájící JUDr. I. S., úmyslně zatajila okolnosti, jež obnášelo doplnění žádosti ze dne 20. 10. 2014 a přílohy, které žalobkyně doložila tak, jak jí bylo vytýkáno v předchozím řízení. Žalovaná též úmyslně zatajila extrémní finanční nároky žalobkyně spočívající v jejím nevléčitelném, těžkém, doživotním zdravotním poškození (v říjnu 2014 byla žalobkyni přiznána invalidita), jakožto důsledku několikaletého kriminálního jednání páchaného na žalobkyni. Žalovaná např. věděla, že žalobkyně má několikanásobnou spotřebu hygienických prostředků, popř. že její postižení jí neumožňuje cestovat hromadnými dopravními prostředky, přičemž jedinou její přepravní možností zůstává její 18 let staré vozidlo Škoda Felicia 1.3i.
6. Postup žalované jí neumožnil posoudit žádosti žalobkyně komplexně. Žalovaná věc vyhodnotila tak, že žalobkyně má potvrzený příjem ve výši 13 300 Kč, zároveň však pominula měsíční výdaje žalobkyně ve výši 16 000 – 20 000 Kč. Přitom právě z tohoto důvodu se žalobkyně fatálně zadlužila, a to zejména aby měla finanční prostředky na jídlo pro sebe a dceru. Odůvodnění rozhodnutí tak vykazují extrémní rozpor se skutečnostmi poskytnutými žalované ze strany žalobkyně.
7. Žalobkyně sice vlastní tři vozidla, tato však nemají větší hodnotu. Jedno z nich je vrak, druhé má poškozenou automatickou převodovku a žalobkyně nemá peníze na opravu, používá tak pouze starou Felicii. Pokud jde o žalovanou tvrzené „nemovitosti“, jedná se o dům č. p. 3 v obci S. se zahradou, postavený roku 1840, nyní v rekonstrukci, který si žalobkyně koupila na hypotéku pro své vlastní bydlení. Nemovitost nemá rozvody vody, topení. Dosud není splaceno ani 10 % hypotéky. Vlastnictví tohoto domu by nemělo být na újmu žádosti žalobkyně o poskytnutí bezplatných právních služeb.

8. Žalovaná dále odkazovala na částku existenčního minima pro dvě osoby v domácnosti ve výši 5 480 Kč, zároveň však odhlíží od skutečného celkového obrazu sociálních a zdravotních problémů žalobkyně. Ta přitom přežívá jen díky nezištné pomoci rodinných příslušníků, neboť jí nezůstávají žádné disponibilní finanční prostředky.
9. Z výše uvedených důvodů žalobkyně navrhla, aby soud obě rozhodnutí žalované (č. j. 2847/14 a č. j. 3057/14) zrušil.

III. Vyjádření žalované k žalobě

10. Ve vyjádření k žalobě žalovaná předně upozornila na nejasnost ohledně předmětu řízení. Žalobkyně sice brojí proti dvěma rozhodnutím žalované (jak by se dalo dovozovat ze žalobního petitu i z výzvy soudu), ale v označení věci v žalobě i v celém textu žaloby výslovně označuje pouze rozhodnutí č. j. 3057/14. Z opatrnosti se žalovaná vyjádřila k oběma rozhodnutím, je nicméně obtížné posoudit, v čem žalobkyně spatřuje nesprávnost rozhodnutí č. j. 2847/14.
11. K rozhodnutí č. j. 2847/14 žalovaná uvedla, že na určení advokáta není právní nárok a je vždy na konkrétním žadateli, aby prokázal splnění zákonných podmínek pro určení advokáta, což žalobkyně neučinila, neboť sice tvrdila, ale neprokázala svá tvrzení o existenci podmínek stanovených § 18 odst. 2 zákona o advokacii pro určení advokáta k poskytnutí právní služby bezplatně. Žalovaná tedy dospěla k obdobným závěrům jako oba soudy, které rozhodovaly o předchozí žádosti žalobkyně o ustanovení zástupce z řad advokátů.
12. K rozhodnutí č. j. 3057/14 žalovaná poznamenala, že nelze přihlížet ke splácení dluhů a závazků, k nimž se žadatel zavázal vlastním jednáním, žalobkyně není osobou zcela nemajetnou, bez pravidelných příjmů či s příjmem na hranici životního minima (pro dvě osoby v domácnosti ve výši 5 480 Kč). Tvrzení žalobkyně, že je právně negramotná, je vyvráceno usnesením Vrchního soudu v Olomouci (č. j. 1 Co 197/2014-45), dle něhož se žalobkyně v právní problematice orientuje a činí kvalifikovaná podání. K poukazu žalobkyně, že jiným jejím žádostem žalovaná vyhověla a advokáta jí určila, žalovaná uvedla, že v každé žádosti o určení advokáta musí žadatel tvrdit a prokazovat své osobní, majetkové a příjmové poměry. Žalovaná eviduje osm žádostí žalobkyně o určení advokáta, advokát jí byl určen třikrát. Jeden případ je neporovnatelný, ve zbylých dvou sice žalovaná rozhodovala ve srovnatelném období, ovšem za jiných žadatelkou tvrzených a osvědčovaných poměrů (žalovaná nebyla zpravena o skutečných majetkových poměrech žalobkyně). Při rozhodování v říjnu 2014 bylo třeba též zohlednit rozhodnutí soudů o neustanovení zástupce a důvody, které soudy k takovému závěru tehdy vedly.
13. Žalovaná navrhla, aby soud žalobu zamítl s tím, že ohledně části žaloby týkající se rozhodnutí č. j. 2874/14 by bylo lze řízení o žalobě též zastavit dle § 47 písm. c) ve spojení s § 71 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), neboť žalobkyně ani netvrdila, v čem má nesprávnost citovaného rozhodnutí spočívat.

IV. Replika a další podání žalobkyně

14. V podání ze dne 17. 10. 2015 žalobkyně předně uvedla, že toto podání nevypracovala sama, ale osoba jí blízká. Žalobkyně by toho nebyla schopna vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu a také proto, že je právní laik. Nad rámec již sděleného žalobkyně

uvedla, že je obětí pachatele M. P. Žalovaná opomněla přičíst k životnímu minimu normativní náklady na bydlení a další nezbytné extrémní výdaje žalobkyně.

15. Podáním ze dne 10. 8. 2018 pak žalobkyně požádala „o přezkoumání rozhodnutí soudu, o neurčení soudem zástupce pro řízení č. j. 29 A 296/2017“. Odkázala přitom na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2018, č. j. Nad 104/2018-79, přípis žalované ze dne 18. 7. 2018, č. j. S-298/2018-012, přípisy žalobkyně a L. N. adresované žalované a trestní oznámení ze dne 10. 3. 2018 na advokátku JUDr. S. K.
16. Toto podání soud podle obsahu vyhodnotil jako opakovanou žádost o ustanovení zástupce pro řízení o nyní projednávané žalobě, pročež o ní nerozhodoval. Jednalo se o recyklovanou žádost v témže řízení, v kterém již bylo o její předchozí žádosti pravomocně rozhodnuto usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2016, č. j. 6 A 234/2014-101, ve spojení s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2016, č. j. 8 As 210/2016-29, tak, že se její žádost o ustanovení zástupce pro řízení zamítá. Z posledně podané žádosti a předložených listin mělo vyplynout, že žalobkyně je omezena v realizaci svých procesních práv v řízení před soudem z důvodu svých zdravotních problémů, tyto však již popsala dříve v žalobě, resp. v žádosti o ustanovení zástupce pro řízení ze dne 31. 10. 2014, o které již bylo soudem pravomocně rozhodnuto (viz výše). Žalobkyně tedy neprokázala, že by došlo k podstatné změně skutečností, jež byly relevantní pro posouzení její původní žádosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2008, č. j. 3 Ads 43/2007-150; rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

V. Posouzení věci

17. Soud, bez nařízení jednání [§ 51 odst. 2 ve spojení s § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.] přezkoumal v mezích žalobních bodů napadená rozhodnutí žalované včetně řízení předcházejících jejich vydání a shledal, že **žaloba je důvodná**.
18. V nyní projednávané věci je nutno v první řadě konstatovat, že při přezkumu rozhodnutí správního orgánu jsou správní soudy poměrně striktně vázány jeho obsahem. Nemohou tudíž přihlížet k důvodům, skutečnostem či argumentům, které nejsou v napadeném rozhodnutí uvedeny, resp. jimiž se správní orgán nezabýval, a pokud tak fakticky učinil, nevyjádřil současně příslušné závěry v odůvodnění rozhodnutí. Nepostačí přitom ani, pokud žalovaný takové důvody či skutečnosti uvede do vyjádření k žalobě, případně pokud je takovými okolnostmi argumentováno v jiných řízeních a rozhodnutích.
19. Dále je nutno uvést, že žalobkyně se žalobou domáhala zrušení dvou rozhodnutí, a to rozhodnutí ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14, a ze dne 22. 10. 2014, č. j. 3057/14, jimiž žalovaná nevyhověla jejím žádostem o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Při určení předmětu řízení soud vycházel primárně ze žalobního petitu, z něhož jednoznačně plyne, že žalobkyně brojí proti oběma uvedeným rozhodnutím, jejichž opisy ostatně v souladu s § 71 odst. 2 s. ř. s. připojila k podané žalobě. Po podrobném prostudování žaloby soud shledal, že vzhledem k obdobnému předmětu napadených rozhodnutí, jakož i s ohledem na to, že žalobkyně není právní profesionálkou, lze žalobní argumentaci i přes její nepochybné zaměření zejména vůči rozhodnutí žalované ze dne 22. 10. 2014, č. j. 3057/14, vztáhnout (*mutatis mutandis*) k oběma rozhodnutím, a neshledal tak prostor pro odmítnutí žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14.

20. Při hodnocení věci samé pak zdejší soud v první řadě vycházel z dřívější judikatury, např. rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2013, č. j. 7 As 74/2013-58, či rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 4. 2019, č. j. 11 A 189/2017-36 (www.nssoud.cz), které se týkaly předmětné problematiky a podle nichž rozhodnutí o určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii podléhá přezkumu ve správním soudnictví, neboť jím orgán veřejné správy rozhoduje o právech a povinnostech žadatele, konkrétně o jeho právním zastoupení. Vzhledem k tomu, že se takto začasté rozhoduje i o právním zastoupení v řízení před soudem, má určení advokáta Českou advokátní komorou zásadně stejné účinky jako jeho ustanovení rozhodnutím soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 9. 2008, č. j. 6 Ads 19/2008-102). Pro řízení o žádosti o určení advokáta se uplatní zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.
21. Podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii *ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona (dále jen „žadatel“), má právo, aby mu Komora na základě jeho včasného návrhu advokáta určila. V téže věci však může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19. V rozhodnutí o určení advokáta Komora vymezí věc, v níž je advokát povinen právní služby poskytnout, jakož i rozsah těchto služeb. Komora může v rozhodnutí o určení advokáta stanovit i další podmínky poskytnutí právních služeb, včetně povinnosti poskytnout právní pomoc bezplatně nebo za sníženou odměnu, pokud to odůvodňují příjmové a majetkové poměry žadatele. Komorou určený advokát je povinen právní služby žadateli poskytnout za Komorou určených podmínek. To neplatí, jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytnutí právních služeb uvedené v § 19 nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva; v těchto případech advokát o důvodech neposkytnutí právních služeb bez odkladu písemně vyrozumí žadatele a Komoru. Určení advokáta Komorou nenahrazuje plnou moc vyžadovanou zvláštními právními předpisy k obhajobě toho, jemuž byl advokát Komorou určen, v trestním řízení nebo k jeho zastupování v jiném řízení. Dle třetího odstavce téhož paragrafu pokud žadatel žádá, aby mu byly právní služby určeným advokátem poskytnuty bezplatně nebo za sníženou odměnu, je povinen současně s podáním návrhu na určení advokáta Komorou prokázat, že jeho příjmové a majetkové poměry takové poskytnutí právních služeb odůvodňují; způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komorě sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti po předchozím vyjádření Komory vyhláškou. Tou byla vyhláška č. 275/2006 Sb., kterou se stanoví způsob zjišťování příjmových a majetkových poměrů žadatele o určení advokáta Českou advokátní komorou k poskytnutí právních služeb bezplatně nebo za sníženou odměnu.*
22. Citované ustanovení normuje konkrétní podmínky, jež musí být splněny, má-li být advokát určen rozhodnutím České advokátní komory. Jedná se o následující podmínky:
- I. *Žadatel nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů* (např. § 30 odst. 2 občanského soudního řádu, § 35 odst. 7 soudního řádu správního, § 39 trestního řádu). Přednost před určením advokáta Českou advokátní komorou má tedy jeho ustanovení soudem. Pouze v takovém případě, kdy žadatel nesplňuje zákonné podmínky pro ustanovení advokáta soudem, jsou splněny předpoklady pro posouzení, zda mu má být určen Českou advokátní komorou. Ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii proto slouží jako poslední pojistka zajištění práva na zastoupení ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv

a svobod. Splnění této podmínky žadatel zpravidla prokazuje pravomocným rozhodnutím soudu o zamítnutí jeho žádosti o ustanovení zástupce.

- II. *Žadatel není schopen domoci se poskytnutí právních služeb.* Uvedená podmínka ukládá žadateli povinnost osvědčit, že v dané věci požádal o poskytnutí právních služeb více advokátů, avšak všemi byl odmítnut. Splnění této podmínky bývá zpravidla prokazováno písemným potvrzením advokátů, kteří se odmítli dané věci ujmout.
- III. *Žadatel písemně požádá Českou advokátní komoru o určení advokáta.*
- IV. *Žádá-li žadatel o poskytnutí právních služeb bezplatně nebo za sníženou odměnu, musí mimo podmínek uvedených pod body I.–III. současně prokázat své příjmové a majetkové poměry.* Způsob prokazování a rozsah sdělovaných údajů je stanoven vyhláškou č. 275/2006 Sb.

Všechny uvedené podmínky přitom musí být splněny kumulativně.

23. Česká advokátní komora tedy při úvaze o určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii vychází především z žádosti o určení advokáta, vyplněného tiskopisu „*Prohlášení o příjmových a majetkových poměrech pro určení advokáta Českou advokátní komorou k poskytnutí právních služeb bezplatně nebo za sníženou odměnu podle § 18 odst. 2, 3 a 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů*“, který je přílohou vyhlášky č. 275/2006 Sb., a dokladů předložených samotným žadatelem. Mimo to může přihlédnout také k dalším skutečnostem, jsou-li jí známy. Platí, že řízení o určení advokáta nemůže stát na náročném a obsáhlém dokazování, neboť je předpokladem pro další postup, a proto musí být rychlé. Důkazní břemeno k prokázání splnění zákonných předpokladů nese především žadatel. Skutečnosti rozhodné pro určení advokáta proto žadatel musí uvést přímo ve své žádosti; neučiní-li tak, Česká advokátní komora jej k tomu vyzve. Doplnění údajů na základě výzvy České advokátní komory je nezbytné především tam, kde jsou základní informace zjevně neúplné. Jak uvedl Městský soud v Praze v citovaném rozsudku ze dne 18. 4. 2019, č. j. 11 A 189/2017-36 (a to s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu ohledně rozhodování o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce), „[n]a uvedených závěrech je třeba trvat i v případě, kdy o určení advokáta rozhoduje Česká advokátní komora, neboť [...] určení advokáta Českou advokátní komorou má zásadně stejné účinky jako jeho ustanovení rozhodnutím soudu, tudíž i na toto rozhodnutí musí být kladeny shodné požadavky jako na rozhodování o ustanovení advokáta soudem“. Na žádost o určení advokáta je nutno nahlížet jako na podání ve smyslu § 37 správního řádu. Podle odstavce 3 tohoto paragrafu nemá-li podání předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán podateli nedostatky odstranit nebo ho vyzve k jejich odstranění a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2013, č. j. 7 As 74/2013-58).
24. Pokud jde o rozhodnutí žalované ze dne **13. 10. 2014, č. j. 2847/14**, ze správního spisu vyplývá, že žalovaná obdržela dne 1. 10. 2014 žádost žalobkyně ze dne 30. 9. 2014 o určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii, za účelem poskytnutí bezplatné právní služby v souvislosti s podáním dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 9. 2014, č. j. 1 Co 197/2014-45. Tímto usnesením vrchní soud potvrdil usnesení ze dne 27. 5. 2014, č. j. 74 C 98/2013-30, jímž Krajský soud v Ostravě žalobkyni spolu se žalobcem L. N. v řízení o ochranu osobnosti s náhradou nemajetkové újmy vůči žalovanému M. P. osvobodil od soudních poplatků v rozsahu jedné poloviny a neustanovil jim zástupce. K žádosti žalobkyně je ve spisu připojen formulář prohlášení o příjmových

a majetkových poměrech ze dne 30. 9. 2014, oznámení České správy sociálního zabezpečení o výši vypláceného invalidního důchodu (ovšem L. N., nikoliv žalobkyni), odvolání žalobkyně a L. N. proti citovanému usnesení krajského soudu č. j. 74 C 98/2013-30, shora citované usnesení vrchního soudu č. j. 1 Co 197/2014-45, a podání žalobkyně a L. N. adresované vrchnímu soudu vyjadřující nesouhlas s tímto usnesením. Rozhodnutím ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14, žalovaná bez dalšího podané žádosti nevyhověla s tím, že žalobkyně v žádosti uvedla jména dvou advokátů, kteří jí měli odmítnout poskytnout požadovanou právní službu, toto tvrzení však nedoložila. Současně žalovaná dodala, že odmítnutí advokáta se musí vztahovat ke konkrétní požadované právní službě, přičemž nelze akceptovat opakovaně uváděná stejná jména advokátů. K požadavku na bezplatné poskytnutí právních služeb žalovaná stručně shrnula jednotlivé žalobkyní tvrzené příjmové a majetkové poměry, s tím, že nebyly žalobkyní doloženy a prokázány. Uzavřela, že pro přiznání bezplatného poskytnutí právních služeb žalobkyně nesplňuje kritéria, přičemž zároveň *„sice tvrdila, ale v dostatečném rozsahu neprokázala existenci podmínek stanovených v § 18 odst. 2 věty první zákona o advokacii“*.

25. Soud souhlasí se žalovanou v tom, že je na žadateli, aby nejenom tvrdil, ale také hodnověrným způsobem prokázal, že splňuje podmínky pro určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby. Opatření a předložení takových důkazů představuje pro žadatele obvykle nikoliv nepřipustnou zátěž, ale přirozenou protiváhu dobrodiní, kterého se žadateli v případě prokázání naplnění patřičných podmínek dostane v podobě určení advokáta k poskytnutí specifikované právní služby. Na druhé straně nelze odhlížet od postavení žalované coby správního orgánu a její povinnosti vyzvat žadatele k odstranění vad podání, včetně výzvy prokázat tvrzené skutečnosti. Předmětná žádost žalobkyně nebyla v tomto ohledu dostatečná. Žalovaná jí nicméně nevyhověla, aniž by dala žalobkyni možnost tuto žádost doplnit a doložit, a to jak ohledně tvrzené skutečnosti, že jí dva advokáti odmítli poskytnout právní službu, tak ohledně příjmových a majetkových poměrů, se současným upozorněním na možné následky, které v případě nevyhovění výzvě hrozí. Tímto postupem žalovaná porušila právo žalobkyně na zjištění skutkového stavu, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, ve smyslu § 3 správního řádu. Zároveň tím došlo k podstatnému porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které mohlo mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí, pročez je soud zrušil.
26. V této souvislosti nutno poukázat i na tvrzení žalobkyně, že žalovaná některým jejím žádostem o poskytnutí právních služeb bezplatně v minulosti opakovaně vyhověla. Žalovaná k tomu ve vyjádření k žalobě konstatovala, že advokáta žalobkyni určila ve třech případech z osmi žádostí, přičemž poukázala na to, že jeden případ byl neporovnatelný, ve zbylých dvou sice žalovaná rozhodovala ve srovnatelném období, ovšem za jiných žadatelkou tvrzených a osvědčovaných poměrů, kdy žalovaná nebyla zpravena o skutečných majetkových poměrech žalobkyně; při rozhodování v říjnu 2014 pak bylo třeba též zohlednit rozhodnutí soudů o neustanovení zástupce a důvody, které soudy k takovému závěru tehdy vedly.
27. K této argumentaci nutno uvést, že v napadeném rozhodnutí tyto důvody odlišného přístupu k jiným žádostem žalobkyně (které obecně mohou být legitimní) nejsou vyjádřeny a rozhodnutí tak v tomto směru nelze přezkoumat. Je třeba zdůraznit, že pokud bylo některým dřívejším žádostem žalobkyně vyhověno, mohla žalobkyně poměrně oprávněně předpokládat, že její žádost o určení advokáta obsahuje veškeré potřebné náležitosti a povede k úspěchu. I z tohoto důvodu tudíž nebylo od věci žalobkyni jednak

včas poučit o tom, že její žádost nemusí být nyní úspěšná a umožnit jí případné vady či nedostatky odstranit či vysvětlit, jednak následně do odůvodnění rozhodnutí uvést příslušnou argumentaci osvětlující negativní výsledek nyní podané žádosti v zrcadle předchozích úspěšných žádostí podaných v nevelkém časovém odstupu.

28. Samozřejmě, podává-li žadatel větší množství (desítky, stovky) žádostí o určení advokáta (což však v dané situaci zjevně ještě nebyl případ žalobkyně), není třeba trvat na tom, aby byl v každém dalším jednotlivém případě stále znovu poučován o náležitostech žádosti o určení advokáta a vyzýván k odstranění vad podání, neboť takový postup by byl formalistický a ne hospodárný. Žalovaná by v takových případech měla vůči žadateli zvolit racionální přístup, kdy bude možno při posuzování dalších jeho žádostí o určení advokáta vycházet ze spolehlivého předpokladu, že dříve poskytnuté poučení o náležitostech předmětné žádosti bylo objektivně způsobilé zprostředkovat mu informaci, že je povinen současně s podáním návrhu na určení advokáta prokázat, že jeho příjmové a majetkové poměry takové poskytnutí právních služeb odůvodňují. Tato skutečnost by se pak měla nějakým způsobem odrazit v odůvodnění rozhodnutí, popř. minimálně by měla být zjevná z obsahu správního spisu. Na druhou stranu by se naopak mohl jevit formalistickým přístup, kdy by žalovaná stavěla mezi současně či v blízké časové souvislosti posuzované žádosti informační „zdi“, hodnotila různě prokázanost jednotlivých shodných tvrzení a rozhodovala o nich odlišně bez bližšího rozvedení důvodů takového postupu.
29. Pokud jde o druhé napadené rozhodnutí žalované ze dne **22. 10. 2014, č. j. 3057/14**, ze správního spisu (který obsahuje toliko žádost žalobkyně ze dne 20. 10. 2014, vyplněný formulář prohlášení o příjmových a majetkových poměrech z téhož dne a rozhodnutí žalované ze dne 22. 10. 2014) vyplývá, že žalovaná obdržela dne 21. 10. 2014 další žádost žalobkyně o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby, tentokrát v souvislosti s podáním dovolání proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2014, č. j. 58 Co 136/2014-109, ve věci žaloby o náhradu škody a nemajetkové újmy vůči České republice – Ministerstvu spravedlnosti. Ani této žádosti žalovaná napadeným rozhodnutím bez dalšího nevyhověla. Dospěla k závěru, že žalobkyně „*svým podáním ze dne 20. 10. 2014 sice prokázala splnění podmínek stanovených § 18 odst. 2 věta první zákona o advokacii*“, její žádost o poskytnutí právní služby bezplatně však neshledala důvodnou. Konstatovala přitom, že žalobkyně „*v souladu s § 18 odst. 3 zákona o advokacii současně s podáním návrhu na zahájení řízení prokázala své příjmové a majetkové poměry způsobem stanoveným vyhl. č. 275/2006 Sb.*“ a popsala základní skutečnosti z prohlášení plynoucí. Zároveň ve vztahu k měsíčním výdajům uvedla, že „*při zohledňování kritérií pro přiznání právní služby bezplatně nebo za sníženou odměnu advokáta nelze přiblížit ke splácení dluhů a závazků, k nimž se žadatel zavázal vlastním jednáním*“, přičemž dodala, že bezplatnou právní službu poskytuje „*osobám zcela nemajetným, bez pravidelných příjmů či s příjmem na hranici životního minima*“. Vzhledem k tomu, že žalobkyně pobírá pravidelný měsíční příjem, který je podstatně vyšší než hranice životního minima pro dvě dospělé osoby v domácnosti (tedy pro žalobkyni a její dceru), uzavřela, že „*[s] odkazem na zjištěné majetkové a sociální poměry žadatelky nejsou splněny podmínky pro poskytnutí právní služby bezplatně*“.
30. Přestože tedy v řízení o nyní projednávané žádosti žalobkyně nepředložila žádné podklady, jimiž by doložila svá tvrzení uplatněná v žádosti, resp. v prohlášení, žalovaná bez bližšího odůvodnění shledala, že žalobkyně prokázala splnění podmínek dle § 18 odst. 2 věty první zákona o advokacii (tedy že nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani se nemůže domoci poskytnutí právních

služeb podle zákona o advokacii), a zároveň považovala za prokázané též její příjmové a majetkové poměry, jež následně věcně posuzovala. Jakkoli je optikou přístupu žalované k tvrzením žalobkyně v řízení o žádosti ukončeném rozhodnutím žalované ze dne 13. 10. 2014, č. j. 2847/14 (viz shora), tento pozdější postup žalované (odstup nedosahoval ani dvou týdnů) pro soud poněkud překvapivým a vzhledem k nedostatku odůvodnění vyvolávajícím jisté pochybnosti o dodržování vnitřní i vnější integrity postupů žalované při nakládání s žádostmi dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii, nic to nemění na tom, že byl pro žalobkyni oproti předchozí žádosti příznivější.

31. Nemůže však obstát z věcných důvodů. Zde je nutno zejména odmítnout tezi, že by se nemělo přihlížet ke splácení dluhů a závazků, k nimž se žadatel zavázal vlastním jednáním. Tento závěr je příliš paušalizující. Nemůže být pochyb o tom, že nezřídka je účelem půjčky (dluhu) právě snaha zmírnit těžkou finanční situaci, což nelze klást žadateli k tíži a k takovému dluhu automaticky nepřihlížet. Uvedené by bylo namístě, kdyby šlo o dluh nesmyslný, excesivní, nikoliv nezbytný, kupř. na koupi luxusní dovolené (srov. např. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008-74, č. 2099/2010 Sb. NSS, či rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 2 Afs 28/2004, č. 423/2005 Sb. NSS, a ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. 7 As 40/2004, č. 581/2005 Sb. NSS). Je tak potřeba rozlišovat, o jaký dluh/závazek se konkrétně jedná. V tomto směru lze odkázat i na závěry Nejvyššího správního soudu vyslovené v rozsudku ze dne 24. 1. 2013, č. j. 4 Ads 121/2012-40: *„Celkové majetkové poměry žadatele, z nichž se usuzuje na dostatečnost či nedostatečnost jeho prostředků, zahrnují jednak jeho příjmy a majetek, jednak jeho výdaje a závazky. Žádná z těchto složek nesmí být při posuzování splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků opomenuta. Zhodnocení příjmové stránky hospodaření žadatele bez zohlednění stránky výdajové a výše závazků totiž nevypovídá o tom, zda žadatel má či nemá dostatečné prostředky ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Jinými slovy, pokud krajský soud zkoumal toliko příjmy stěžovatelky, aniž se zabýval jejími výdaji a závazky, nemohl objektivně posoudit, jestli stěžovatelka splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků.“* Vzhledem ke znění zákona (srov. pozdější právní úpravu) pak zároveň nelze vycházet pouze z mechanického porovnání výše příjmu a částek stanovených předpisy o životním minimu, aniž by byly vzaty v potaz další skutečnosti, mezi nimi i reálná výše životních nákladů (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 5 Ads 1/2004, č. 321/2004 Sb. NSS, ze dne 24. 4. 2008, sp. zn. 4 Ads 17/2008, ze dne 24. 1. 2013, sp. zn. 4 Ads 121/2012, či ze dne 26. 4. 2013, sp. zn. 6 As 12/2013), nebo zvýšené náklady vyplývající ze zdravotních potíží a jejich léčení (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 1 As 63/2008).
32. Uvedené závěry a judikatura se sice primárně vztahují k institutu osvobození od soudního poplatku, bezesporu je však lze vztáhnout i na hodnocení majetkových poměrů za účelem poskytnutí právní služby bezplatně nebo za sníženou odměnu dle zákona o advokacii. Soud nevidí žádný rozumný důvod, proč by mezi těmito dvěma situacemi měl být zásadní rozdíl. Podpůrně lze přitom poukázat na formulář prohlášení o příjmových a majetkových poměrech žadatele (příloha vyhlášky č. 275/2006 Sb.), který v části E.3. *Měsíční výdaje* vyžaduje mj. také údaje o hypotečních splátkách, placení dluhů a splácení půjček. Není zřejmé, proč by i tyto údaje byly po žadateli vyžadovány, pokud by při konečném posuzování žádosti neměly mít žádnou relevanci.
33. Žalobkyně v prohlášení k předmětné žádosti uvedla mimo jiné hypoteční splátky ve výši 5 889 Kč měsíčně a dále dluh ve výši 170 000 Kč. Žalovaná se těmito údaji nikterak

nezabývala, což při celkovém deklarovaném příjmu žalobkyně ve výši 13 300 Kč (k tomu příjem dcery ve výši 2 100 Kč) mohlo mít na hodnocení příjmových a majetkových poměrů žalobkyně zásadní vliv. Žalovaná tak v napadeném rozhodnutí nepřihlížela ke všem podstatným okolnostem, pročež je toto rozhodnutí nezákonné a soud je tudíž zrušil.

34. Závěrem je nicméně nutno zdůraznit, že závěr o zrušení napadených rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení neznamena, že byly beze zbytku splněny všechny zákonné podmínky pro poskytnutí právní služby bezplatně, a tedy že předmětným žádostem žalobkyně o poskytnutí bezplatných právních služeb mělo být vyhověno. Žalovaná se totiž, vzhledem k přijatým závěrům, které podle jejího názoru vedly k nevyhovění žádostem, všemi relevantními okolnostmi ani nezabývala, pročež se k nim nemohl vyjádřit ani soud.

VI. Závěr a náklady řízení

35. Z výše uvedených důvodů soud shledal napadená rozhodnutí žalované nezákonnými. Proto je zrušil, a věci vrátil žalované k dalšímu řízení [§ 76 odst. 1 písm. c), § 78 odst. 1, 4 s. ř. s.]. V něm bude žalovaná vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
36. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.
37. Žalobkyně dosáhla v řízení o žalobě plného úspěchu, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalované. Žalobkyně nebyla zastoupena advokátem (ten jí nebyl ustanoven ani soudem, viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2016, č. j. 6 A 234/2014-101) a od soudního poplatku byla plně osvobozena (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 3. 2017, č. j. 6 A 234/2014-141). Jediným důvodně vynaloženým nákladem, který soud u žalobkyně shledal, tak je poštovné v celkové výši 289 Kč [zaslání žaloby (č. l. 50), formuláře pro osvobození od soudního poplatku (č. l. 62), repliky k vyjádření žalované (č. l. 71), doplnění k žádosti o osvobození od soudního poplatku (č. l. 100), kasační stížnosti (č. l. 110), aktuálního prohlášení k osvobození od soudního poplatku (č. l. 140) a žádosti o odročení jednání (č. l. 173)]. Do celkové výše poštovného soud nezapočítal poštovné za odeslání vyjádření žalobkyně k rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 210/2016-29 (č. l. 125), ani poštovné za odeslání vyjádření žalobkyně k rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o delegaci věci Krajskému soudu v Brně (č. l. 197), neboť tato vyjádření byla zcela nadbytečná a neobsahovala žádné relevantní skutečnosti.
38. Celkem tedy byla žalobkyni vůči žalované přiznána náhrada nákladů ve výši 289 Kč. K jejímu zaplacení soud určil přiměřenou lhůtu.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 13. srpna 2021

JUDr. Zuzana Bystřická v.r.
předsedkyně senátu